

## דף צב.

עין משפט ב.

חור"מ סימן תכב פעיף א

א. החובל בחבירו אע"פ שנתן לו ה' דברים אינו מתכפר לו עד שיבקש ממנו מחילה וימחול לו<sup>י</sup>, ואסור לנחבל להיות אכזרי מלמחול לו כי אין זה דרך זרע ישראל<sup>כ</sup> אלא כיון שביקש ממנו החובל ונתחנן לו פעם ראשונה ושניה<sup>ל</sup>, וידוע שהוא שב מחטאו וניחם מרעתו ימחול לו, וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים נוחה הימנו.

הגה: אסור לבקש דין מן השמים על חבירו<sup>מ</sup> שעשה לו רעה, ודוקא שיש לו דין בארץ וכל הצועק על חבירו ומוסר דינו לשמים הוא נענש תחילה. וי"א דאפי' אין לו דין בארץ אסור לצעוק עליו בתפילה אא"כ הודיעו תחילה<sup>נ</sup>.

ולענין ברכת ס"ת עיין ברא"ש ובמרדכי שכתבו בשם ר"ת דפטור החוטף לחבירו הברכה ומהרש"ל בפ' החובל סי' ס' כתב דעכשיו שקונין המצוות בכסף אם קנה אחד שלישי או ששי וקדמו אחר חייב ליתן לו עשרה זהובים ולא רק הסכום שקנה בזה המצוה, ואי תפס אין מוציאין מידו, וכתב הש"ך דאין דבריו מוכרחין, ע"כ.

י. כך הוא לשון המשנה והברייתא בפ' החובל צ"ב ע"א, אבל רש"י פירש שזה חוזר על צער שבבושת, וכ"כ בפסקי הרא"ש אבל בב"י כתב צער והבושת. סמ"ע ס"ק א'. ולמדו בגמ' שצריך גם שימחול לו ממה שכתוב אצל אבימלך "ועתה השב את אשת האיש וכו' ויתפלל בעדך" שצריך לפייסו עד שימחול לו במחילה גמורה ואז יתפלל בעדו. סמ"ע ס"ק ב'.

כ. שהרי אברהם נתפייס מאבימלך והתפלל בעדו, שג' סימנים יש לזרע אברהם ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים, ורחמנים הוא היפך האכזריות.

ל. ובאו"ח בס"י תר"ו כתב המחבר גם פעם שלישית שם איירי על המפייס ואמר שאם לא נתפייס לו בפעם ראשונה ושניה ילך גם פעם שלישית. סמ"ע ס"ק ה'.

ובאו"ח שם ברמ"א כתב דאם הוציא עליו שם רע א"צ למחול לו, והטעם דשם רע פגע בכבוד אבותיו או בניו לדורות ושמא היו אנשים ששמעו השם רע ולא ישמעו החרטה והמחילה ויסברו שהוא אמת. סמ"ע ס"ק ו'.

מ. בב"ק צ"ג ע"א.

נ. הר"ן בפ"ק דר"ה.

עין משפט ג.

או"ח סימן תרו סעיף א

א. עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שיפייסנו <sup>פ</sup>, ואפי' לא ציער אותו אלא בדברים צריך לפייסו <sup>ע</sup>, ואם אינו מתפייס בפעם הראשונה יחזור פעם שניה ושלישית <sup>פ</sup>, ובכל פעם יקח עמו ג' אנשים <sup>צ</sup>, ואם אינו מתפייס בפעם השלישית אינו זקוק לו <sup>ק</sup>.

הגה: מיהו יאמר לפני עשרה <sup>ר</sup> שבקש ממנו מחילה.

ס. משנה יומא פ"ה ע"ב דכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר אבל עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שיפייסנו. וכתב הפר"ח בשם מוהר"ש גרמיזאן שעבירה שבין אדם לחבירו שיש בה חלק למקום, כגון אם ביזה חבירו בדברים שעבר גם על "ואהבת לרעך כמוך" וכיוצא, כל זמן שלא רצה חבירו אפי' החלק שבין אדם למקום אינו מכפר. וכ"כ הברכי יוסף באות א'. ויש מי שכתב דאם האדם לא שב מעבירות שבין אדם לחבירו גם בעבירות שבין אדם למקום אינו מתכפר, ויש לחוש לזה. מי שבא על א"א בחלק שבין אדם למקום שעשה עבירה חמורה בזה מועיל התשובה, אבל בחלק שבין אדם לחבירו שאסר האשה על חבירו בזה אין מחילה עד שיפייס חבירו. כ"כ הנו"ב ח"א באו"ח סי' ל"ה. הבא על הפנוי אם זה ברצונה עבירה שבין אדם למקום היא, אבל באונס או בשעה שמעולפת וישנה יש בזה גם עבירה שבין אדם לחבירו. פר"ח. ע. ובשעת המחילה צריך לפרט החטא שחטא לחבירו, כ"כ הב"ח. ואם חבירו מתבייש בזה א"צ לפרט, כ"כ המ"א, ומ"ב אות ג'. וצריך לפייסו מן הגזל והאונאה וכל דבר הנוגע בממון. ואע"פ ששילם לו מה שגזל ממנו או מה שחייב לו אינו מתכפר עד שיתוודה וישוב מלעשות כך לעולם. כ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות תשובה הלכה א', ושם בפ"ב הלכה ט' כתב דאע"פ שהחזיר לו הממון שגזל ממנו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחל לו והיינו משום צערו. וגדולה אונאת דברים מאונאת ממון שזה ניתן להשבון וזה לא ניתן להשבון, ועוד זה בגופו וזה בממונו. וואם קשה עליו ללכת בעצמו לבקש ממנו מחילה יכול לעשות ע"י שליח. מ"ב אות ב'. פ. כתבו המקובלים דמי שאינו מעביר השנאה ביוה"כ אין תפלתו נשמעת. והמבקש מחילה ברבים בכלל אינו יוצא ידי חובה אם יודע שעשה לאיזה יחיד דבר בפרט. מ"ב אות ג'. וכושהולך לפייס בפעם השניה והשלישית צריך לפייסו בכל פעם במין ריצוי אחר, כ"כ הב"ח. אבל א"צ שיהיו כל פעם ג' אנשים אחרים. מ"ב ג'. צ. משמע גם בפעם הראשונה יקח ג' אנשים, אך מדברי הרמב"ם בפ"ב מהלכות תשובה משמע דבפעם הראשונה ילך לבדו, וכך משמע מירושלמי. ק. ויום הכיפורים מכפר, כ"כ הפר"ח. ר. שלא יחשדו אותו שממנו נבצר ללכת לבקש מחילה, ואם אין חשד זה א"צ לומר בפני עשרה. כה"ח אות כ"ד.

א. ב. אם הוא רבו <sup>ש</sup> שפגע בו צריך לילך כמה פעמים <sup>ה</sup> עד שיתפייס.  
הגה: והמוחל לא יהיה אכזרי <sup>א</sup> שלא למחול, אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה <sup>ב</sup>, ואם הוציא עליו שם רע א"צ למחול לו <sup>ג</sup>.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן תכא סעיף יב.

יב. יג. המזיק לאשתו בזיוג חייב בנזקיה <sup>ד</sup>. האומר לחבירו קטע את ידי או סמא את עיני ע"מ שאתה פטור הרי זה חייב בחמשה דברים <sup>ה</sup> שהדבר ידוע שאין האדם רוצה בכך.

הגה: וי"א דאם אמר לו בפירוש ע"מ לפטור פטור, אלא אם לא אמר לו בפירוש רק דברים שמשמען כך <sup>ו</sup> אנו דנים דבריו שלא פטרו.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן שפ סעיף א.

א. האומר לחבירו קרע כסותי או שבור את ע"מ שאתה פטור הרי

<sup>ש</sup>. אפי' אינו רבו מובהק. מ"ב אות ז', וברכי יוסף.  
<sup>ת</sup>. אפי' אלף פעמים עד שימחל לו. רמב"ם פ"ב הלכה ט'.  
<sup>א</sup>. דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, ואם הוא לא ירצה למחול ג"כ לא ימחלו לו. מ"ב אות ח'.  
<sup>ב</sup>. כדי שיכנע לבבו הערל, מ"ב אות ט'-י'. ומ"מ יש למחול לו בלב ויסיר השנאה מלבו עליו. כה"ח אות ל'.  
<sup>ג</sup>. דאין לו מחילה עולמית, ומשמע דאם אינו מוחל אינו אכזרי. ואם הוציא עליו שם רע שא"צ למחול לו מטעם דיש ששמעו בהוצאת השם רע ולא שמע בבקשת המחילה והפיוס ואינו יוצא אותו אדם מכלל חשד, ומ"מ מדת ענוה למחול. מ"ב אות י"א.  
<sup>ד</sup>. העושה דבר נגד חבירו ומפייסו יבקש ממנו שיתפלל עליו המוחל בעצמו ומצוה לעשות כן. כ"כ היש"ש בפ"ח דיבמות סי' כ"ז.  
<sup>ה</sup>. בעיא דאיפשטא בב"ק ל"ב ע"א אבל על הכושת פטור דאינו חייב עד שיתכוון להזיק, כ"כ בב"י.  
<sup>ו</sup>. ממשנה בב"ק צ"ב ע"א, ורמב"ם בפ"ה מחובל הלכה י"א, ודוקא בראשי אברים ידועים ואין אדם רוצה בחסרון איברים אלו וסבור שחבירו לא יקטענו אע"פ שאמר לו ע"מ לפטור, אבל אם אמר לו הכני או פצעני ע"מ לפטור והוא פצעו שלא בחסרון אבר מראשי אברים הנ"ל פטור, כמו שאמר לו שבור כדי ע"מ להפטר, בריש סי' ש"פ. סמ"ע ס"ק כ"א.  
<sup>ז</sup>. כגון אמר לו קטע ידי או סמא עיני ואמר לו המזיק ע"מ לפטור והשיב לו הניזק הן, אנו דנים זאת בתמיה שאמר ההן וחייב, טור בשם הרא"ש, כמימרא דר"י בסוגיא וכפירוש רש"י.

זה פטור<sup>ז</sup>. ואם לא אמר לו ע"מ שאתה פטור הרי זה חייב<sup>ח</sup> אע"פ שהרשהו להשחית.

בד"א כשבאו הכלים לידו תחלה בתורת שמירה כגון שהיו שאולים בידו או מופקדים, אבל אם לא באו לידו בתורת שאלה כיון שאמר לו קח כלי זה ושבור אותו או בגד זה וקורעו ועשה כן הרי זה פטור<sup>ט</sup>, אע"פ שלא אמר לו ע"מ לפטור.

הגה: י"א דאפי' לא אמר לו ממש ע"מ לפטור אלא אמר לו דברים שמשמעותם כך הוי כאמר לו ע"מ לפטור<sup>י</sup>, כגון אמר לו שבור כדי, ואמר לו המזיק ע"מ לפטור בסימן שאלה והשיב לו הניזק לא, יש לנו לומר דהניזק אמר לא בתמיה ג"כ, ופטור.

הגה: האומר לחבירו זרוק מנה לים ואתחייב אני לך י"א דחייב<sup>כ</sup> וי"א דפטור.

#### ח"מ סימן שפ סעיף ב

עין משפט זז.

ב. האומר לחבירו שבור כליו של פלוני ע"מ שאתה פטור ושבכרם, הרי הוא חייב לשלם זה ששבכרם<sup>ל</sup>, והאומר לו רשע הוא, ושותפו בעון,

ז. ממשנה בב"ק צ"ב ע"א ורמב"ם בפ"ה מחובל ומזיק. ולא אמרינן שדרך שחוק אמר כן ויתחייב כמו אם אמר לו קטע את ידי והפטר דחייב כמו בסי' תכ"א סעיף י"ב דשאני חבלה דגופו מממונו, דבממון אדם מחיל טפי. סמ"ע ס"ק א'.

ובפעמוני זהב הביא באשה ששטחה בגד בחבל במקום שמשתמרים שם, ובאה חברתה ולקחה אותם מאמצע החבל והזיזה אותה לקצה החבל מקום שיכול השומר הנמצא על הגג ליטלם וראתה בעלת הבגדים ושתקה ואח"כ נגנבו, כתב שלכאורא זו שהזיזה אותם חייבת דלא גרע מהאומר קרע כסותי דחייב וכ"ש כאן ששתקה ולא אמר ע"מ לפטור. אח"כ דחה דלא דמי דבקרע כסותי דשם ההיזק בידים ולא מחל לו אלא קרע ושלם אמר לו, אבל בהיזק שאין ניכר וברור, ודאי כיון ששחקה מחלה ופטורה זו שהזיזה הבגד, ובפרט שהיתה האשה שלה הבגדים להחזיר הבגדים למקומם, וע"כ פטורה ע"ש.

ח. אע"פ שהרשהו לכך דא"ל דעתו היה שיקרענו וישלם. סמ"ע ס"ק ג'. ובתוס' שם צ"ג ע"א כתבו שאמר לו בתמיה.

ט. מברייתא שם וכאוקימתא דרבא, ורמב"ם שם הלכה י"ב.

י. טור מהרא"ש, וכפ"י הסמ"ע בס"ק ב'.

כ. הר"ן בפ"ק דקידושין ח' ע"ב, ועיין עוד בדברי הגאון אות ב' מה שהאריך.

ל. שם במשנה צ"ב ע"א.

שהרי הכשיל עיור מ וחזק ידי עוברי עבירה.

## דף צב:

עין משפט א.

אור"ח סימן קנה סעיף ב

ב. קודם שילך לבה"מ יוכל לאכול פת שחרית וטוב שירגיל עצמו בכך.

מ. קראו עיור אע"פ שידע שהוא של חברו מ"מ מזה שא"ל ע"מ לפטור סבר באמת שכן הוא שיפטר. סמ"ע ס"ק ו'.

נ. מנחת אשר קמא צ"ב ע"ב, ובפסחים קי"ב ע"א, ועיין בכה"ח אות כ"ג בפת הבאה בכסנין ג"כ יוצא ע"ש. והשיעור לפת שחרית הוא כביצה. כה"ח כ"ד.